

Samenvatting thema 'Gewetensvorming'

Het woord ge-weten bestaat uit twee delen: ge = samen (con-science, Engels). Het is dus: samen weten. Het wil zoiets zeggen als: medeweter zijn met jezelf. Uit ons 'hart' of 'geweten', ons verstaan van wat goed en kwaad is, komen onze opvattingen en waarden voort.

In de Bijbel komt het geweten op twee manieren voor:

- een aanklagend geweten (Romeinen 2 vers 14 en 15) - dat geldt voor iedereen.
- een geheiligd, goed en rein geweten (Romeinen 9 vers 1) - in het leven van gelovigen.

De wetenschap onderscheidt zes stadia in het beleven van goed en fout:

- Stadium 1: Goed is wat mijn eigen behoeften vervult. Fout gedrag levert straf op. Iets is pas slecht als ik er straf voor krijg. Daar heb ik zelf nadeel van.
- Stadium 2: Goed is wat mijn behoeften vervult + ander niet schaadt. Uitgangspunt is steeds nastreven van eigen belang. Wederkerigheid begint een rol te spelen. (Ik doe iets niet als jij dat niet leuk vindt. Ik doe iets voor jou als mij dat voordeel oplevert.)
- Stadium 3: Goed is wat mijn directe omgeving als goed bestempelt: wat papa en mama zeggen, de juf of de dominee. Ik moet doen wat er gezegd wordt.
- Stadium 4: Ik moet doen wat er gezegd wordt in de burgerlijke wet. Goed is wat in de maatschappij als norm geldt.
- Stadium 5: Wat goed is, dat is afgeleid van hogere universele waarden. Voor christenen worden die geconcretiseerd in de Tien Geboden.
- Stadium 6: Ik neem zelf verantwoordelijkheid om in overeenstemming met de hogere universele waarden te handelen.

Het bijbrengen van waarden is een langdurig proces. Normen (of grenzen) zijn nuttige hulpmiddelen. Maar bedenk wel dat het tijdelijke hulpmiddelen zijn. Tijdelijk, omdat je als opvoeder maar een beperkte tijd samen met je kind oploopt op de levensweg. Ook als jij zelf niet (meer) bij je kind bent, wil je graag dat hij goede normen en waarden voor ogen heeft. Daarvoor wil je graag dat je kind de normen en waarden die jij belangrijk vindt - beter gezegd: die vanuit Gods Woord naar voren komen - zichzelf eigen maakt, zodat hij een goed innerlijk kompas krijgt. Je kind moet zelf de waarden gaan inzien, die door de regels (die je als ouder stelt) beschermd worden.

Hoe help je je kind om zich die normen en waarden eigen te maken (internaliseren)?

- Vooral door er over in **gesprek** te zijn met je kind. Benut de mogelijkheden om gevraagd, maar ook ongevraagd, toe te lichten waarom je bepaalde keuzes maakt of bepaalde regels hanteert.
- Je **eigen voorbeeld** is het allerbelangrijkste voor een kind. Daarmee zet je een stempel op het dagelijkse leven. Ouders zijn de belangrijkste identificatiefiguren in de periode van de gewetensvorming.

Gespreksvragen

1. Verschillen in ontwikkelingsniveau
  - a. Herken je genoemde verschillen in ontwikkelingsniveau?
  - b. Hoe houd je zelf rekening met het begripsvermogen van je kind?
2. Normen en waarden van jezelf
  - a. Ben je je bewust van de waarden waarmee je zelf bent opgegroeid (hetzij positief, hetzij negatief)?
  - b. Welke rol spelen ze in je leven als volwassene?
3. Normen en waarden voor je kind
  - a. Welke waarden vind je de moeite waard om door te geven en voor te leven aan je kinderen?
  - b. Kun je een aantal concrete normen/regels noemen die je daarbij hanteert?
4. Weinig regels
  - a. Kun je kinderen te vrij laten in de opvoeding? Hoe?
  - b. Wat zijn de consequenties (met betrekking tot gewetensontwikkeling)?

5. Veel regels
  - a. Kun je kinderen teveel grenzen/regels opleggen? Hoe?
  - b. Wat zijn de consequenties daarvan?

6. Veel en weinig regels... Herken je één van beide valkuilen?

7. Opvoeden is kinderen brengen tot volwassenheid. Daarbij is het ons verlangen dat onze kinderen God liefhebben boven alles en hun naaste als zichzelf.
  - a. Lukt het je om in de opvoeding het einddoel voor ogen te houden? Wat kan dat in de weg staan?
  - b. Wat helpt je om er (meer) op gericht te zijn?

8. Bespreek de volgende situaties
  - 'Mam, er komt in de buurt een zeepkistenrace! Gaan we ook meedoen?' 'Wanneer is dat?' '25 september.' 'Even in de agenda kijken. 25 september... maar dat is op zondag.'
  - Hoe ga je ermee om als je kind van 3 jaar herhaaldelijk liegt? En als het je kind van 9 jaar betreft? Hoe ga je ermee om als je kind van 10 jaar snoepjes pikt uit de kast? Welke waarden vind je hierbij belangrijk en hoe geef je die door?
  - Martin (9 jaar) mag van zijn ouders niet naar een bepaalde film kijken. Hij vraagt: 'Waarom niet?' Zijn ouders proberen uit te leggen dat er zoveel in de film gevochten wordt. 'Wat geeft dat nou?!' zegt hij.

9. Bij de ge- en verboden die je je kind voorhoudt, gaat het over dingen in het leven die gehoorzaamheid eisen maar ook over middelmatige zaken waar over discussie mogelijk is.

Je kunt bijvoorbeeld het volgende onderscheid maken:

  - Gods gebod als absolute norm
  - Ouderlijk gezag is bepalende norm, meestal indirect afgeleid van de 10 geboden of levenswijsheid
  - Ouderlijke oproep om te gehoorzamen: 'Ik zou graag willen dat...'
  - Ouderlijke oproep op eigen verantwoordelijkheid van het kind
  - a. Noem voorbeelden (uit jouw gezin) bij bovenstaande punten.
  - b. Hoe leer je je kind belangrijke en minder belangrijke regels te onderscheiden?